

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

MARIO VARGAS LLOSA

CINE L-A UCIS PE PALOMINO MOLERO?

Traducere din spaniolă de
MIHAI CANTUNIARI

HUMANITAS
fiction

— Grijania și anafura mă-sii! bolborosi Lituma, simțind că-i vine să vomite, în ce hal te-au lăsat, măi sfrijitule!

Băiatul era în același timp spânzurat și tras în teapă pe bătrânul roșcov, într-o poziție atât de absurdă, încât părea mai degrabă o sperietoare de ciori sau o figură grotescă de carnaval, sfârtecătă, decât un cadavru. Înainte de a-l ucide sau după aceea, îl căsăpiseră cu o înverșunare turbată: nasul și gura îi erau strivite, crăpate, avea cheaguri de sânge uscat, vânătăi și răni hâde, arsuri de țigară pe piele și, de parcă n-ar fi fost de-ajuns, Lituma înțelese dintr-o ochire că încercaseră să-l jugănească, fiindcă testiculele smulse îi atârnavu exagerat de mult pe partea lăuntrică a coapselor. Era desculț, gol de la brâu în jos, cu un rest de cămașă zdrențuită. Tânăr, slab, oacheș și osos. Printre roiurile de muște ce bâzâiau și i se roteau bezmetic pe față, părul îi lucea negru și ondulat. Caprele țâncului își făceau de lucru primprejur, scormonind cu boturile pe lângă pietroaiile câmpului pustiu în căutarea hranei, și lui Lituma i se năzări că dintr-un moment în altul o să înceapă să ronțâie picioarele cadavruului.

— Cine 'tu-i maica mă-sii a făcut una ca asta? se bălbâi, luptând cu greața.

— Ce știi eu! zise țâncul. Da' de ce suduiți, eu ce vină am? Mulțumiți-mi c-am venit să vă dau de știre.

— Nu te sudui pe tine, puștiule – grăi stins Lituma. Da' sudui, că parcă nu-ți vine a crede să existe pe lume neoameni ca ăia de-au făcut-o.

Bietul puști, probabil că de când era pe lume n-avusesese parte de o sperietură mai mare ca-n dimineața aceea, când își mânase caprele pe șesul pietros și dăduse nas în nas cu un asemenea spectacol. Ce-i drept, se purtase ca un cetățean exemplar, bietul puști. Își lăsase turma să pască pietre lângă cadavru și alergase într-un suflet până-n Talara să dea de știre la Comisariat. Era meritul lui, pentru că Talara se afla cale de-o oră și mai bine de pustietățile astea. Lituma își reaminti fețișoara-i asudată și vocea-i parcă pusă pe gâlceavă când apăruse în ușa postului:

— E un tip omorât, acolo hăt, pe calea spre Lobitos. Dacă vreți, vă conduc, dar acu' imediat. C-am lăsat caprele de capul lor și poate oricine să mi le fure.

Din fericire, nu-i furase nimeni nici una; ajuns la fața locului și zguduit de starea în care aflase mortul, jandarmul tot găsisese puterea să-l vadă pe țânc numărându-și turma pe degete și să-l audă suspinând ușurat: „îs toate, toate“.

— Dar, Sfântă Fecioară...! gemu șoferul taxiului, din spatele său. Dar ce-i asta!

Pe parcurs, puștiul le descriesese cât de cât ce-aveau să vadă, dar una era să-ți închipui și alta să vezi și să miroși. Fiindcă mai și puțea oribil. Nu era de mirare,

cu soarele acela ce părea să sfredelească pietrele și țestele. Sigur, se descompunea văzând cu ochii.

— Îmi dați o mână de-ajutor să-l dau jos, *don?* zise Lituma.

— Păi ce, am de-ales? mârâi taximetristul, făcându-și cruce. Scurpă cu năduf în direcția roșcovului. De mi-ar fi spus vreodată cineva la ce-o să servească Fordul meu, nu l-aș fi luat nici de pomană. Dumneata și locotenentul abuzați, pentru că mă credeți tare fraier.

Don Jerónimo era unicul șofer de taxi din Talara. Vechea lui rablă, neagră și mare cât un car funebru, putea trece ori de câte ori voia bariera ce despărțea satul de zona rezervată unde se găseau birourile și casele străinilor americani, *los gringos*, de la International Petroleum Company. Locotenentul Silva și Lituma foloseau taxiul când aveau de făcut o deplasare prea lungă pentru cai și bicicletă, singurele mijloace de transport de care dispunea postul de jandarmerie. Taximetristul bodogănea și protesta de fiecare dată când îl chemau, zicând că-l păgubesc de alte câștiguri, deși în asemenea cazuri locotenentul îi plătea benzina.

— Stați, *don Jerónimo*, acum îmi dau seama – zise Lituma, când erau cât pe ce să apuce mortul. Nu-l putem atinge până nu vine judecătorul să procedeze la identificarea și examinarea victimei.

— Ce baftă pe mine! Asta-nseamnă că va trebui să fac drumul înc-o dată – vorbi răgușit bătrânul. Vă previn că ori îmi plătește judecătorul drumul dus-întors, ori își caută alt fleț.

Și, aproape numaidecât, se lovi cu palma peste frunte. Făcând ochii mari își apropie mult fața de cadavru.

— Păi îl cunosc pe tipu' ăsta! exclamă.

— Cine-i?

— Unul din trupeții de la aviație aduși la Baza aeriană, când cu ultima recrutare – se însuflețiră tră-săturile bătrânului. El e. Tipul din Piura, care cânta bolerouri.

II

— Cânta bolerouri? Atunci trebuie că-i cel de care ți-am zis eu, vere – îl asigură Fantele.

— Așa-i – încuviință Lituma. Am cercetat și am aflat. El e. Palomino Molero, din Castilla. Numai că asta nu rezolvă chestia cu cine l-a omorât.

Se găseau în cârciuma-bar a Haioasei, în apropierea Sălii polisportive, unde se desfășura probabil un meci de box, fiindcă până la ei ajungeau, perfect clare, strigătele și încurajările suporterilor. Jandarmul venise la Piura profitând de ziua lui liberă; un camionagiu de la International îl adusese dimineața și avea să-l ducă înapoi la Talara pe la miezul nopții. Ori de câte ori sosea la Piura, își omora timpul cu verii Léon – José și Fantele – și cu Josefino, un prieten din mahalaua Gallinacera. Lituma și cei doi Léon erau din mahalaua Mangacheria și exista o rivalitate aprigă între „mangacheri” și „gallinaceri”, însă amicitia celor patru reușise să doboare stavila aceea. Erau frați de sânge, aveau imnul lor și își dăduseră singuri numele de Neînvinșii.

— Rezolv-o tu și pupi gradul de general, Lituma – făcu o grimasă Fantele.

— O să fie greu al naibii. Nimeni nu știe nimic, nimeni n-a văzut nimic și, culmea ghinionului, autoritățile nu colaborează.

— Cum asta, când dintre autoritățile de-acolo de la Talara faci parte și tu, cumetre?! rămase nedumerit Josefino.

— Uite cum: locotenentul Silva și cu mine suntem autoritățile polițienești. Cine nu cooperează însă e aviația. Și întrucât slăbănogul făcea parte din trupele de aviație, dacă șefii lor nu cooperează, atunci cine *caraja* să coopereze? Lituma suflă spuma din paharul lui și trase o dușcă bună de bere, căscând gura ca un crocodil. Băga-i-aș în mă-sa de criminali. De-ați fi văzut voi cu ochii voștri în ce hal l-au lăsat pe sfrijit, n-ați mai fi acum așa de fericiți, gata să dați iama în bordel. Și m-ați înțelege când vă spun că nu-mi iese din cap priveliștea și că nu mă pot gândi la altceva.

— Ba înțelegem – zise Josefino. Dar nici nu-ți poți petrece toată ziua vorbind de un cadavru. Mai dă-ne pace cu mortul tău, fie-i țărâna ușoară, Lituma.

— Așa-ți trebuie dacă te-ai făcut sticlete – zise José. În meseria asta a ta, dacă muncești te belești. Pe când tu nu ții la tăvăleală. Un sticlete cum scrie la carte trebuie să aibă o piatră în loc de inimă, să fie o brută dacă-i musai. Iar tu nu ești decât un rahat de sentimental, zău așa.

— E adevărat, asta sunt – recunosc Lituma, abătut. Nu-mi iese din cap prăpăditul acela și pace. Am coșmaruri, am senzația că-mi smulg unii coaiele, ca lui. Nenorocitul: îi atârnav pân' la genunchi, strivite ca ochiurile la tigaie.

— Că doar nu i le-ai atins – râse Fantele.

— Apropo de boase, locotenentul Silva și-a făcut cheful ori ba cu grăsansa? întrebă José.

— Chiar, regulatul ăsta ne ține pe toți cu sufletul la gură! adăugă Josefino. Zi, bă, a pus-o jos cu fustele-n cap ori încă nu?

— Da' de unde; în ritmu-n care merg lucrurile, o să moară fără să-i fi făcut felul – suspină Lituma.

José se ridică de la masă:

— Bun, ne ușchim la un film să ardem gazul, pentru că înainte de miezul nopții bordelul parcă-i sală de priveghi. La Variedades dau unul mexican, cu Rosita Quintana. Sticletele face cinste, e clar.

— N-am bani nici de berea asta – zise Lituma. Mi-o pui în cont, da, Haioaso?

— Să ți-o pună-n cont mă-ta care te-a fâtat – îi aruncă Haioasa de la tejghea, cu o mutră sictirită.

— Știam eu c-așa ai să-mi răspunzi – făcu Lituma. De-aia te-am provocat, ca să-ți sară muștarul.

— Du-te de-o provoacă pe mă-ta care te-a fâtat – căscă Haioasa.

— Doi la zero – se hlizi Fantele. Avantaj Haioasa.

— Nu te-nfuria, Haioaso – zise Lituma. Uite-aici, na ce ți se cuvine. Și nu mai pomeni de maică-mea, că sărăcuța a murit demult și e îngropată la Simbilá.

Haioasa, femeie deșirată și nesuferită, veșnic posacă, fără vârstă, apucă bancnotele, le numără și-i întinse restul, când jandarmul, frații Léon și Josefino dădeau să iasă.

— O întrebare, Haioaso – o zădări Josefino. Zi-mi, nici un client nu ți-a spart până acum o sticlă în cap pentru felul cum răspunzi?

— De când ești așa curios? replică Haiosa necatadicsind să-l privească.

— Apăi, într-o bună zi careva tot o să ți-o spargă în cap, că prea ești simpatică.

— Pun pariu că n-o să fii tu ăla – căscă Haiosa, din nou dindărătul tejghelei, alcătuită dintr-un șir de butoaie cu o blană mare de scândură deasupra.

Tuspatru Neînvinșii traversară larga întindere de nisip de până la șosea, trecură pe dinaintea Clubului albilor din Piura și se îndreptară spre monumentul ridicat în cinstea amiralului Grau. Seara era caldută, calmă și cu multe stele. Mirosea a roșcovi, a capre, a balegă de măgar, a friptură, și Lituma, neputând goni din minte imaginea lui Palomino Molero tras în țepă și căsăpit, se întrebă dacă nu cumva îi părea rău că se făcuse jandarm și că nu trăia în boemia unui autentic Neînvinș. Nu, nu-i părea rău. Deși era departe de-a huzuri la lucru, acum măcar mânca în fiecare zi și scăpase de nesiguranța de dinainte. José, Fantele și Josefino fluierau care mai de care un vals, luându-se la întrecere, pe când el încerca să-și imagineze accentul legănător, uguitul, contrapunctul și melodia învăluitoare cu care, după spusele tuturor, își cânta sfrijitul boleurile. La intrarea la Variedades își luă rămas-bun de la verii lui și de la Josefino. Îi minți: camionagiul de la International se întorcea pasămite la Talara mai devreme ca de obicei, și el nu voia să rămână de izbeliște pe drumuri. Încercară ei să-l ușureze de niscai soles, dar de astă dată nu le merse.

O porni, de unul singur, spre piața centrală. În drumul său, îl zări după un colț pe poetul Joaquim Ramos, cu monoclu, trăgând după el de o funie capra pe care

o botezase gazelă. Piața era plină de lume, ca pentru o defilare cu torțe. Lituma nu-i învrednici cu vreo privire pe trecători, ci, grăbit de parcă s-ar fi dus la o întâlnire de dragoste, trecu de Viejo Puente și o luă spre Castilla. Ideea îi venise și se înrădăcinase în capul lui de pe când băuse bere la Haiosa. Dar dacă doamna nu era acasă? Dacă, izgonită de propria-i nenorocire, se mutase în alt oraș?

Dar nu, o găsi pe femeie în ușa casei, așezată pe o băncuță în aerul proaspăt al începutului de noapte, strujind de zor niște știuleți într-o albioară. Prin ușa deschisă a bordeiului de lut se vedea, în odaia luminată de o lampă cu gaz, mobilierul sărăcăcios: scaune din pai împletit, unele desfundate, o masă, niște tărăcuțe *porongos* de păstrat apa, o ladă ce ținea loc de bufet, o fotografie în culori. „Sfrijitul”, gândi.

— Bună – zise cu o falsă degajare, proțâpindu-se în fața femeii. Văzu că era desculță și că purta hainele negre din dimineața când venise la Comisariatul din Talara.

Ea murmură „Bună seara” și îl privi fără a-l recunoaște. Câțiva câini numai piele și os se miroseau și mârâiau prin preajmă. Din depărtare, se auzeau vibrând coardele unei chitare.

— Am putea sta de vorbă puțin, *doña Asunta*? întrebă, cu respect în voce. Despre băiatul dumneavoastră, Palomino.

În obscuritate, Lituma desluși fața brăzdată de riduri și ochii ei mici, aproape complet acoperiți de pleoapele-i umflate, scrutându-l cu neîncredere. O fi avut ea oare ochii așa dintotdeauna sau i s-or fi umflat în zilele astea din urmă, de-atâta plâns?